

150 JAAR SPOORWEGEN IN DE KEMPEN

▲ Station Turnhout

Op 23 april is het precies 150 jaar geleden dat er voor het eerst een stoomtrein van Kontich naar Turnhout reed. Het heeft wel heel wat voeten in de aarde gehad voor het zover kwam.

Niettegenstaande bij de oprichting van een nationaal spoorwegnet allerlei vage beloftes werden gedaan om Lier met Kontich te verbinden, heeft Lier jaren op deze verbinding moeten wachten. Tegelijkertijd drongen parlementsleden uit de Kempen aan om ook de arrondissementshoofdplaats Turnhout met het spoor te verbinden. Maar de aanleg van een Kempens spoorwegnet liep door een ongunstig economisch klimaat aanzienlijke vertraging op. Na vijf jaar crisis werd in 1850 de situatie gunstiger, er was weer geld.

Op 20 december 1851 keurde het parlement een wet goed voor de aanleg op de kosten van de staat van een spoorweg tussen Kontich en Lier. Voor de aanleg van de spoorweg Lier-Turnhout werd op 10 januari 1853 een concessie toegewezen aan enkele financiers. Zij richtten een maatschappij op met de naam 'Chemin de fer de Lierre à Turnhout'. Deze maatschappij vroeg en kreeg een rentegarantie, hoewel de spoorweg door een dun bevolkt gebied zonder enige industrie van belang liep.

Op 23 april 1855 stoomde de eerste trein van Kontich naar Turnhout. Bij de opening van de lijn werden stations opgericht te Lier, Nijlen, Bouwel, Herentals, Lichtaart, Tielen en Turnhout. De Staat en de maatschappij 'Chemin de fer de Lierre à Turnhout' raakten het echter niet eens over de verdeling van

de kosten voor de bouw van het Lierse station. Het wordt pas in 1861 voltooid. Heel de tijd werd de administratie verricht in de kelderderdieping van het nabij gelegen Casino.

Geleidelijk werd het spoorwegnet in de Kempen door particuliere maatschappijen verder ontwikkeld. In 1863 werd Herentals via Aarschot met Leuven en in 1864 Lier, via Boechout, met Antwerpen verbonden. Deze lijn liep verder door naar Aarschot. In 1867 werd de spoorweg te Turnhout verder doorgetrokken naar Tilburg. En in 1879 werd de spoorweg Antwerpen-Mönchengladbach, de zogenaamde IJzeren Rijn, over de hele lengte voltooid. Al deze lijnen werden geëxploiteerd door de particuliere maatschappij 'Grand Central Belge'.

▲ Station Nijlen

▲ Station Tielen

▲ Station Herentals

FEESTWEEKEND

Anderhalve eeuw nadat een stoomtrein voor het eerst door de Kempen reed, doet hij het weer op 23 en 24 april 2005! Wie deze nostalgische rit vanuit Lier of Turnhout wil meemaken, kan terecht voor een ticket in één van de volgende stations: Lier, Herentals, Nijlen of Turnhout. De terugrit gebeurt met M6 rijtuigen (de nieuwe generatie dubbeldeksreinen). De stoomtrein zelf zal samengesteld zijn uit de stoomlocomotief 29.013, acht KNL-rijtuigen en de diesellocomotief 201.010. Hij vertrekt zowel op zaterdag als op zondag in Lier om 9.40 u. en 13.11 u., in Turnhout om 11.50 u. en 15.50 u.

En niet alleen stoomtreinritten staan op het programma. Verschillende heemkundige verenigingen staken de koppen bij elkaar en zullen tijdens het feestweekend zorgen voor een geanimeerd programma in en rond de stations van Lier tot Turnhout. Op zaterdag wordt een herdenkingsplaat ingehuldigd in het station van Lier en opent in de stadsbibliotheek van Lier een tentoonstelling onder het thema '150 jaar spoorwegen in de Kempen'.

▲ Station Bouwel

▲ Station Lier

In 1880 besloot de Staat de concessie Lier-Turnhout terug te kopen. Ingevolge een betwisting voor de rechtbank over het materieel van de maatschappij vond de overname pas op 1 maart 1882 plaats. Rond de eeuwwisseling investeerde de Staat fors in deze overgenomen lijnen. In 1888 opende de Staat een halte te Lint en in 1894 te Kessel. De lijn Lier-Herentals werd op dubbel spoor gebracht en beveiligd met de modernste seininrichting. De Staat had toen ook plannen voor het op dubbel spoor brengen van de lijn Herentals-Turnhout, maar het is er nooit van gekomen.

De regio kende ook twee dramatische spoorwegrampen. In 1908 gebeurde te Kontich de grootste spoorwegramp uit de Belgische spoorweggeschiedenis

waarbij 41 slachtoffers vielen, in hoofdzaak uit de Kempen. In 1943 betaalde de Kempen weer een zware tol bij een spoorwegramp te Lier: 24 slachtoffers, waarvan de meeste uit de Kempen kwamen.

In de jaren vijftig van vorige eeuw werd de reizigersdienst op verschillende lijnen in de Kempen opgeheven en vervangen door een busdienst. In 1970 werd de treindienst tussen Lier en Turnhout hervat. Hetzelfde gebeurde in 1978 met de treindienst Antwerpen-Lier-Neerpelt.

In 1981 werden de lijnen Lier – Herentals en (Antwerpen) – Mortsel – Lier – Aarschot – Leuven geëlektrificeerd. In 1982 volgde Lier – Kontich en in 1984 kwam Herentals – Turnhout onder draad.

150 JAAR SPOORWEGEN IN DE KEMPEN (1855-2005)

HET BOEK

Deze uitgave van Brepols behandelt zowel de spoorweggeschiedenis in de Kempen, de stationsarchitectuur, als de sociale en economische achtergronden van de uitbouw van het spoor in de regio. Het werd samengesteld door Hugo De Bot en telt meer dan 200 bladzijden en 150 zwart/wit illustraties. Het ligt vanaf deze maand te koop in de boekhandel aan de prijs van 30 euro.

Spoorwegbedienden en gepensioneerden kunnen het bestellen aan 27 euro (verzendingskosten inbegrepen) bij:

Brepols & Publishers

Begijnhof 67
2300 Turnhout.
Tel.: 014/44.80.20.
Fax: 014/42.89.19.
info@brepols.net
www.brepols.net